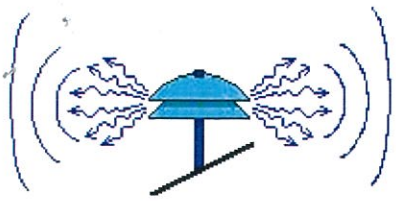

PRO PŘÍPAD OHROŽENÍ

Příručka pro obyvatele

V průběhu života můžeme být svědky událostí, kterým říkáme mimořádné, protože přicházejí většinou neočekávaně a ohrožují životy a zdraví obyvatel. Způsobují velké škody na majetku a životním prostředí. Mohou vzniknout škodlivým působením sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy nebo jejich kombinací. Takovými událostmi mohou být např. povodeň, orkán, technologická havárie s únikem nebezpečných látek, velká dopravní nehoda, rozsáhlý požár, teroristický čin.
Tato příručka obsahuje některé obecné návody a doporučení, podle kterých bychom se měli chovat a jednat, když se ocitneme v situaci ohrožení života a zdraví, majetku nebo životního prostředí v důsledku vzniku mimořádné události. Nejsou a nemohou být vyčerpávající, protože průběh každé události vyžaduje jiný způsob našeho chování a jednání.

NEZAPOMEŇTE: ŠTĚSTÍ PŘEJE PŘIPRAVENÝM!

DŮLEŽITÁ TELEFONNÍ ČÍSLA TÍSŇOVÉHO VOLÁNÍ

Zjistíte - li mimořádnou událost (požár, havárii chemického nebo průmyslového zařízení...), která ohrožuje osoby nebo majetek, okamžitě volejte číslo:

- **150 - (Hasičský záchranný sbor)**
  Pomoc zdravotnické záchranné služby se vyžaduje při všech stavech ohrožujících život. Přivolává se prostřednictvím telefonního čísla
- **155 - Zdravotnická záchranná služba**
  Pokud jste svědky dopravní nehody nebo spáchání trestného činu, volejte telefonní číslo
- **158 - Policie ČR** nebo **156 - Městská policie**

Jednotné evropské číslo tísňového volání 112 je určeno především pro cizince a pro tísňové volání při rozsáhlých mimořádných událostech.

Při předávání zprávy uveďte:

- co se stalo,
- kde se to stalo,
- své jméno a číslo telefonu, odkud voláte.

Po skončení hovoru zavěste a čekejte na zpětný dotaz, kterým si operační pracovník ověří pravdivost nahlášené zprávy.

OBECNÉ ZÁSADY

Při ohrožení, o kterém můžete být vyrozuměni prostřednictvím sirén, zprávou v rozhlase, televizi, z tisku nebo hlášením místního rozhlasu, pojízdného rozhlasového vozu, megafonu, a od spoluobčanů, se snažte dodržovat následující zásady:

- **RESPEKTUJTE** a snažte se získávat informace z oficiálních zdrojů (rozhlas, televize, místní rozhlas, vyhláška obecního úřadu, pokyny zaměstnavatele apod.).
- **NEROZŠIŘUJTE** poplašné a neověřené zprávy.
- **VARUJTE** ostatní ohrožené osoby ve svém nejbližším okolí, nezapomeňte na neslyšící osoby.
- **NETELEFONUJTE** zbytečně - telefonní síť je v situacích ohrožení přetížena.
- **NEPODCEŇUJTE** vzniklou situaci.
- **POMÁHEJTE** sousedům, zejména starým, nemocným a nemohoucím lidem.
- **UVĚDOMTE SI**, že největší hodnotu má lidský život a zdraví a až potom záchrana majetku.
- **UPOSLECHNĚTE** pokynů pracovníků záchranných složek, orgánů státní správy a samosprávy.

VAROVNÉ SIGNÁLY

Zvuk sirény znamená vždycky nějaké nebezpečí. Siréna varuje. Její zvuk připomíná, že došlo k neočekávané události, která ohrožuje životy občanů, majetek a životní prostředí. Bude nutné se ukrýt nebo opustit ohrožený prostor, popřípadě zahájit záchranné práce nebo splnit jiná nařízení, která vyhlásí představitelé samosprávy nebo státní správy. Sirény jsou spolehlivým prostředkem varování obyvatel před nebezpečím a mohou být použity podle potřeby místně, na území okresu a bude-li to vyžadovat situace i na území celého státu.

KDYŽ ZAZNÍ SIRÉNA

Obyvatelstvo je v případě hrozby nebo vzniku mimořádné události varováno především prostřednictvím varovného signálu **VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA**. Tento signál je vyhlašován **kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin a může zaznít třikrát po sobě v cca tříminutových intervalech.** Obyvatelstvo je následně informováno např. rozhlasem, televizí, místním rozhlasem, tzv. mluvícími sirénami, vozidly složek integrovaného záchranného systému nebo jiným způsobem o tom, co se stalo a co se má v takovém případě dělat.

Tón sirény	Délka tónu	Název varovného signálu
Kolísavý	140 vteřin	Všeobecná výstraha
Nepřerušovaný	140 vteřin	Ověřování provozuschopnosti
Přerušovaný	1 minuta (25 v trvalý tón, 10 v přestávka, 25 v trvalý tón)	Požární poplach

Kromě varovného signálu „Všeobecná výstraha“ existuje v České republice ještě ***signál „Požární poplach“***. Tento signál je vyhlašován přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty (25 vteřin trvalý tón, 10 vteřin přestávka, 25 vteřin trvalý tón). Vyhlašuje se za účelem svolání jednotek požární ochrany. Signál „Požární poplach“ vyhlašovaný elektronickou sirénou napodobuje hlas trubky troubící tón „HO-ŘÍ“, „HO-ŘÍ“…po dobu jedné minuty.
Ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění se provádí zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin akustickou zkouškou koncových prvků varování zkušebním tónem (nepřerušovaný tón sirény po dobu 140 vteřin). O této skutečnosti se obyvatelé dozví z hromadných informačních prostředků.

KDYŽ ZAZNÍ SIRÉNA

Níže uvedené pokyny platí jen tehdy, pokud zjevně nejde o povodňové ohrožení nebo havárii vodního díla a vzniku zátopové vlny.

1) OKAMŽITĚ SE UKRYJTE.

- Vyhledejte úkryt v nejbližší budově. Tou může být výrobní závod, úřad, kancelář, obchod, veřejná budova i soukromý dům.
- Děti, které jsou ve škole, je nutné ponechat ve škole a neposílat je domů nebo se snažit se je ze školy vyzvednout. Škola se o ně postará a sdělí jim co mají dělat.
- Jestliže cestujete automobilem a uslyšíte varování, je nejlepší okamžitě automobil zaparkovat a vyhledat úkryt v nejbližší budově.

2) ZAVŘETE DVEŘE A OKNA

- Když se ukryjete v budově, musíte zavřít dveře a okna. Siréna může s velkou pravděpodobností signalizovat zrovna únik toxických látek, plynů, radiačních zplodin a jedů. Uzavřením prostoru snížíme pravděpodobnost vlastního zamoření.

3) ZAPNĚTE RÁDIO NEBO TELEVIZI

- Informace o tom, co se stalo, proč byla spuštěna siréna a varováno obyvatelstvo a co dělat dále, uslyšíte v mimořádných zpravodajstvích hromadných informačních prostředků. V případě výpadku elektrického proudu využijte přenosný radiopřijímač na baterie. Tyto informace jsou sdělovány i obecním rozhlasem, popř. elektronickými sirénami.

CO DĚLAT, KDYŽ BUDE NAŘÍZENA EVAKUACE

- Dodržujte zásady pro opuštění bytu, vezměte si evakuační zavazadlo a včas se dostavte na určené místo.
- Dodržujte pokyny orgánů zabezpečujících evakuaci i při použití vlastních vozidel.
- Bude-li povoleno použít vlastních vozidel, vezměte s sebou tolik osob, kolik bude možné, sledujte dopravní informace vysílané v rádiu a řiďte se dopravními pokyny policie a místními úpravami pomocí dopravních

značek. Dostavte se do určeného shromaždiště, které se dozvíte z vysílání dopravních relací v rozhlase.

- Jestliže nejde použít vlastní vozidlo (nebo nebude bezpečné jeho použití) a přeprava se uskuteční s využitím prostředků veřejné dopravy, dozvíte se z rozhlasového vysílání nebo z obecního (městského) rozhlasu, jak je přeprava zajištěna a kam se máte dostavit (kde je místo, kam pro vás přepravní prostředky přijedou).
- Přeprava nemocných, postižených, nemocnic, škol apod. se zajišťuje pomoci přepravních prostředků přidělených obci se zvláštním zřetelem ke specifice cestujících. Tuto přepravu řídí personál příslušné instituce, která má k tomuto úkolu vydané příslušné pokyny.

ZÁSADY PRO OPUŠTĚNÍ BYTU NEBO RODINNÉHO DOMU V PŘÍPADĚ EVAKUACE

- Uhaste otevřený oheň v topidlech.
- Vypněte elektrické spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček).
- Uzavřete přívod vody a plynu.
- Ověřte, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt.
- Dětem vložte do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou.
- Kočky a psy si vezměte s sebou.
- Ostatní domácí zvířata, včetně exotických zvířat, ponechte doma a dobře je předzásobte vodou a potravou.
- Vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt a dostavte se na určené evakuační středisko.

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO

Evakuační zavazadlo: (do 25 kg pro dospělé, do 10 kg pro děti, zavěsitelné na ramena, opatřené jmenovkou majitele)

Zejména by mělo obsahovat:

- osobní doklady (občanský průkaz, pas, rodný list, řidičský průkaz, technické osvědčení motorového vozidla, průkaz pojištěnce apod., včetně dokladů rodinných příslušníků), psací potřeby a dopisní obálky se známkami;
- léky a zdravotní pomůcky (osobní léky, obvazy), příp. brýle ke čtení;
- cennosti (peníze, vkladní knížky, cenné papíry, pojišťovací smlouvy, platební a sporožirové karty apod.);
- sezónní oblečení (náhradní oděv, prádlo, obuv, pláštěnka);
- prostředky osobní hygieny;
- spací pytel (přikrývky), karimatku nebo nafukovací lehátko;
- jídelní nádobí, potřeby na šití, kapesní nůž, otvírač na konzervy;
- základní trvanlivé potraviny na cca 2-3 dny, včetně nápojů;
- kapesní svítilnu + náhradní zdroje, svíčky, zapalovač, sirky;
- doporučuje se přenosný rozhlasový přijímač + náhradní baterie, píšťalka, předměty pro vyplnění dlouhé chvíle (společenská hra, knížka apod.).

Pro případ evakuace osoby s jedním domácím zvířetem:

- zdravotní průkaz domácího zvířete.

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace.

OCHRANA PŘED POVODNĚMI

Před povodní:

- Informujte se na obecním úřadě, jak a kam se budete evakuovat v případě povodňového ohrožení.
- Připravte si pytle s pískem, těsnicí fólii, těsnicí desky a další stavební materiál na utěsnění nízko položených dveří a oken. Dále si zajistěte ucpávky kanalizace, odtoku z WC.
- Připravte si léky, dokumenty, vhodné ošacení, potraviny a pitnou vodu na 2-3 dny.
- Vlastníte-li osobní automobil, připravte jej k okamžitému použití při evakuaci.
- Připravte si evakuační zavazadlo, přestěhujte cenné věci a nebezpečné látky do vyšších pater, upevněte věci, které by mohla odnést voda a připravte se na evakuaci zvířat.

Při povodni:

- Na základě pokynů povodňových orgánů obce, policie a záchranářů opusťte ohrožený prostor. V případě evakuace dodržujte zásady pro opuštění bytu (domu).
- Je-li nedostatek času, okamžitě se přesuňte na určené místo, které nebude zatopeno vodou.

Po povodni:

- Nechte si zkontrolovat stav obydlí (statickou narušenost, obyvatelnost), rozvody energií (plyn, el. energie apod.), stav kanalizace a rozvodů vody.
- Zlikvidujte uhynulé zvířectvo, potraviny a polní plodiny, které byly zasaženy vodou. Postupujte podle pokynů hygienika. Vyčistění studní a jejich sanaci zadejte odborníkům.
- Informujte se o místech humanitární pomoci a v případě potřeby si vyžádejte finanční pomoc, pitnou vodu, potraviny, teplé oblečení, hygienické prostředky, potřebné nářadí pro likvidaci povodňových škod a další potřebné prostředky.
- Kontaktujte příslušné pojišťovny ohledně náhrady škod (ohlaste pojistnou událost pojišťovně, vyhotovte soupis škod).

HAVÁRIE V CHEMICKÉM ZÁVODĚ S ÚNIKEM NEBEZPEČNÝCH LÁTEK

Nezbytná doporučení:

- Urychleně opusťte ohrožené místo.
- Co nejdříve se ukryjte v uzavřené místnosti.
- Uzavřete a utěsněte okna, dveře a další otvory.
- Vypněte ventilaci.
- Sledujte zprávy v hromadných informačních prostředcích.
- Připravte si prostředky improvizované ochrany osob.
- Připravte si evakuační zavazadlo.
- Budovu opusťte jen na pokyn.

HAVÁRIE V JADERNÉM ENERGETICKÉM ZAŘÍZENÍ S ÚNIKEM RADIOAKTIVNÍCH LÁTEK

Nezbytná doporučení:

- Co nejdříve se ukryjte v uzavřené místnosti (nejlépe ve sklepních prostorách), pokud možno na straně odvrácené od jaderného zařízení.
- Co nejdříve se ukryjte v uzavřené místnosti (nejlépe ve sklepních prostorách), pokud možno na straně odvrácené od jaderného zařízení.
- Uzavřete a utěsněte okna a dveře.
- Vypněte ventilaci a utěsněte další otvory.
- Sledujte zprávy v hromadných informačních prostředcích.
- Připravte si prostředky improvizované ochrany osob.
- Připravte si evakuační zavazadlo.
- Jodové přípravky (tablety) a prostředky individuální ochrany odeberte a použijte až na základě veřejné výzvy.
- Budovu opusťte jen na pokyn.

V případě radiační havárie jaderné elektrárny Dukovany a Temelín se obyvatelé, žijící v zóně havarijního plánování, řídí pokyny provozovatelů jaderných elektráren a orgánů státní správy a samosprávy.

BIOLOGICKÉ ZBRANĚ

Biologické zbraně mohou být použity ve formě aerosolu (bakterie, viry, toxiny) do ovzduší nebo uzavřených prostor nebo vypouštěním hmyzu (vši, blechy, mouchy, klíšťata) nebo infikováním vody, potravin, vzduchu, předmětů. Smysly člověka je biologické zamoření nezjistitelné. Výskyt se zjišťuje speciálními přístroji a odběrem vzorků.

Jak se chránit před proniknutím nebo zanesením nákazy do organismu:

- Nepoužívat vodu z neznámých a nezjištěných zdrojů.
- Umět si připravit vodu pomocí chemických dezinfekčních prostředků nebo převařením.

- Nejíst pevnými obaly nechráněné nebo neprověřené potraviny.
- Udržovat čistotu těla i za nepříznivých podmínek.
- Zbytečně se nedotýkat a neprohlížet podezřelé předměty.
- Při známkách onemocnění ihned vyhledat zdravotnickou pomoc.

Dodržujte pokyny zdravotníků a pracovníků hygienické služby.

CHEMICKÉ ZBRANĚ

Chemické zbraně mohou být použity ve formě aerosolu, v kapalném a plynném skupenství. Působí na organismus mnohostranně. Vyvolávají poškození centrálního nervového systému, dýchacích orgánů, zažívacího traktu nebo narušují metabolismus, jiné mají zpuchýřující účinek.
Jak se chránit před účinky chemických zbraní:

- Urychleně použijte prostředky improvizované ochrany osob.
- Vyhledejte ukrytí v nejbližší budově.

PROSTŘEDKY IMPROVIZOVANÉ OCHRANY OSOB RADIOAKTIVNĚ, CHEMICKY A BIOLOGICKY ZAMOŘENÉM PROSTŘEDÍ

Prostředky improvizované ochrany osob jsou prostředky, které chrání dýchací cesty a povrch těla při vynuceném a krátkodobém pobytu v radioaktivně, chemicky a biologicky zamořeném prostředí.

- K ochraně dýchacích cest použijeme navlhčenou roušku (složený kapesník, ručník, utěrka) přiložením na nos a ústa. Upevněte roušku v zátylku šálou či šátkem.
- Hlavu chraňte čepicí, kloboukem, šálou či kuklou tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka hlavy chránila též čelo, uši a krk.
- Oči chraňte brýlemi - lyžařskými, plaveckými či motoristickými, ale větrací průduchy přelepte lepicí páskou. Pokud nemáte tyto brýle k dispozici, chraňte oči přetažením průhledného igelitového sáčku přes hlavu a jeho stažením tkanicí či gumou v úrovni lícních kostí.
- Povrch těla chraňte kombinézou, kalhotami, pláštěnkou do deště, šusťákovou sportovní soupravou. Tyto ochranné oděvy je nutné dostatečně utěsnit u krku, rukávů a nohavic.
- Nohy chraňte nejlépe vysokými botami nebo holínkami, ruce nejlépe zakryjeme gumovými nebo koženými rukavicemi.

Při návratu ze zamořeného prostředí do bytu odložte v předsíni veškerý svrchní oděv do igelitového pytle a zavažte jej. Pokud je to možné, pečlivě se osprchujte, otřete se do sucha a oblečte se do čistého oděvu.

UKRYTÍ OBYVATELSTVA

- Přípravu a organizaci ukrytí obyvatelstva řeší orgány státní správy a samosprávy.
- Ukrytí obyvatelstva je zabezpečeno ve stálých úkrytech budovaných již v míru investičním způsobem. V hlavním městě Praze se pro ukrytí

obyvatelstva využívá i ochranný systém metra, k ukrytí slouží tunely a nástupiště metra. Současná kapacita stálých úkrytů a metra nezabezpečuje ukrytí všech obyvatel.

- Informace o možnosti ukrytí ve stálém úkrytu získáte u příslušného obecního (obvodního, městského) úřadu.
- Občané, kteří nemají v blízkosti bydliště stálý úkryt, mohou si vybudovat improvizovaný úkryt v prostorech domu, kde bydlí svépomocí, úpravou prostorů ve vhodných částech bytu a obytného domu.
- Před odchodem do úkrytu si s sebou vezměte evakuační zavazadlo a dodržte zásady pro opuštění bytu.

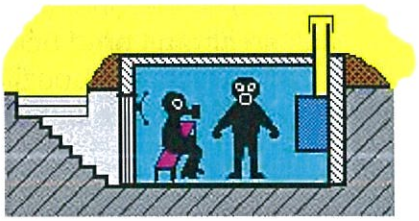

CHOVÁNÍ OBYVATEL V ÚKRYTECH

- Chovat se ukázněně a řídit se pokyny pro ukrytí.
- Udržovat v pohotovosti prostředky individuální ochrany nebo improvizované prostředky ochrany a použít je v závislosti na vzniklé situaci.
- Šetřit vodou, jídlem a pitím.
- Udržovat pořádek a čistotu.
- Zdržovat se v určeném prostoru, zbytečně nepřecházet, nehlučet a hlasitě nehovořit.
- Za všech okolností se chovat klidně a ukázněně, vzájemně si pomáhat, zejména starším a nemocným osobám a ženám s dětmi.
- Nekouřit, nezapalovat svíčky, lampy, zapalovače, vařiče ani jiné zdroje tepla a světla s otevřeným ohněm. Nepoužívat elektrické vařiče jakéhokoli druhu.

Ve společných stálých úkrytech se stanovuje úkrytový řád a členové úkrytového družstva.

ZODOLNĚNÍ IMPROVIZOVANÉHO ÚKRYTU

- Uzavřete okenní a dveřní otvory a oblepte veškeré spáry lepící páskou. Otvory je možné zpevnit zazděním cihlami, kameny nebo pytli s pískem nebo hlínou.
- Vchodové dveře zesilte prkny a vzpěrami.
- Rovné stropy podepřete trámky nebo sloupky z kulatiny.
- Klenuté stropy nepodepírejte.

Při dokonalém utěsnění ochranného prostoru, ve kterém není filtroventilační zařízení nelze setrvat déle než 2 až 3 hodiny podle objemu vnitřního prostoru a počtu ukrývaných osob (2 m^3 prostoru na osobu).

ANONYMNÍ OZNÁMENÍ (uložení bomby; třeskaviny; použití nebezpečné látky apod.)

Anonymní oznámení o uložení bomby, třaskaviny nebo nebezpečné látky je většinou směřováno tam, kde se nachází mnoho lidí. Je to logické, většina případů takovéhoto počínání je zaměřena na vyvolání strachu. Víme však, že tomu tak vždy nebývá. Je třeba počítat s tím, že anonymní výhružka může být uskutečněna. Aniž bychom uvažovali o tom, zda jde např. o psychopata nebo o legraci, musíme takovou událost brát vážně.

- V prvé řadě událost okamžitě oznamte na tísňovou linku 158 (Policie ČR) nebo 150 (Hasičský záchranný sbor ČR).
- Pokud bylo anonymní oznámení o uložení bomby nebo třaskaviny v budově, ve které se nacházíte, opusťte budovu a vzdalte se co nejdále od tohoto místa.
- V žádném případě se nezdržujte v blízkosti možného ohrožení i přesto, že vaše zvědavost, co se bude v příštích minutách dít, vás nutí zůstat v blízkosti tohoto nebezpečného místa.

OBDRŽENÍ PODEZŘELÉ ZÁSILKY (dopisu, balíčku)

- Podezřelou zásilku neotvírejte a netřepejte s ní.
- Uložte zásilku do igelitového sáčku nebo jiného vhodného obalu.
- Poté opusťte místnost, umyjte si ruce vodou a mýdlem a událost ohlaste na tísňovou linku 158 (Policie ČR) nebo 150 (Hasičský záchranný sbor ČR). Policie ČR nebo Hasičský záchranný sbor ČR zásilku od vás převezme a odveze ji k věření obsahu.

Než zavoláte na tísňovou linku, seriózně zvažte skutečnosti, které mohou vést k názoru, že se jedná o podezřelou zásilku. Takovými mohou být například neočekávaná zásilka od neznámého odesílatele s podezřelým rukopisem či výhružným textem na zásilce, zapáchající zásilka nebo zásilka, ze které trčí dráty nebo se ozývá podivné tikání. Při otevření zásilky to může být například podezřelá sypká hmota nebo jakýkoli podezřelý předmět.

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Základní složky:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- zdravotnická záchranná služba,
- Policie České republiky.
- **Ostatní složky:**
- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,

- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Občan získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva v případě vzniku mimořádné události na příslušném obecním úřadě. (kontakty)
Zaměstnanec získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva v místě dislokace pracoviště od svého zaměstnavatele (příslušné právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby).
Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených krizových opatřeních a způsobech jejich provedení u příslušného obecního úřadu.